

RTU studiju kurss "Latviešu valodas leksikoloģija"

33000 Datorzinātnes, informācijas tehnoloģijas un enerģētikas fakultāte

Vispārējā informācija

Kods	VSL706
Nosaukums	Latviešu valodas leksikoloģija
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles; Brīvās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Lāsma Gaitniece - Digitālo tekstveides procesu vadītājs
Mācībspēks	Dace Ratniece - Asistents Lolita Zilberte - Lektors p.i. Elga Rozīte - Lektors
Apjoms daļās un kredītpunktos	2 daļas, 6.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV, EN
Anotācija	Studenti iepazīst mūsdienu latviešu valodas leksikoloģijas pamatnostādnes - valodas vienības, vārdu veidošanu, semantiskās izmaiņas, frazeoloģiju, aizgūvumus, neoloģismus, leksikogrāfiju, stilistiskās analīzes galvenos veidus, stila izteiksmes līdzekļus un to klasifikāciju. Kurša īstenošanas laikā liela nozīme tiek pievērsta latviešu valodas vārdu nozīmēm (skaņu kompleksā atspoguļotā jēdzieniskā saturam), šo nozīmju daudzveidībai. Tas savukārt ļauj studentiem orientēties dažādos valodas stila izteiksmes līdzekļos, dod iespēju pilnveidot tulkošanas prakses iemaņas. Kurša gaitā studenti piedalās semināros un praktiskajās nodarbībās, kā arī kārtro pārbaudes darbus (2 kontroldarbus semestra laikā).
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju priekšmeta mērķis ir apgūt leksikoloģijas pamatus un attīstīt dažādu tekstu analīzes iemaņas. Studiju priekšmeta uzdevumi: 1. Apgūt un izprast dažādu valodu stilus un to paveidus; 2. Izprast leksisko–stilistisko paradigmatiku un sintagmatiku; 3. Analizēt leksiskos un stilistiskos izteiksmes līdzekļus un atklāt (izpētīt); papildinformāciju, raksturīgu tehniskajiem un cita veida neliterāriem tekstiem; 4. Izprast un analizēt galveno valodas leksisko vienību - vārdu, tā struktūru, semantisko nozīmi un vārda veidošanās īpatnības; 5. Apgūt un analizēt leksiskos attieksmes: homonīmus, antonīmus un sinonīmus.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Regulārs patstāvīgais darbs ar uzziņu literatūru un citiem informācijas ieguves avotiem. Portoflio ar atskaitēm par situāciju izpēti.
Literatūra	Obligātā. // Obligatory : Nītiņa, Daina, Nozīme valodā : lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti : mācību grāmata /D. Nītiņa, L. Iljinska, M. Platonova ; Rīgas Tehniskā universitāte. Valodu institūts. Rīga : RTU Izdevniecība, 2008., 305 lpp. : il. ; 21 cm. Veisbergs A. Word-Formation in English and Latvian. Contrastive Analysis. LU, Rīga. – 2001 Nītiņa, Daina, Moderna cilvēka valoda / Daina Nītiņa ; Valsts valodas aģentūra. Rīga : Valsts valodas aģentūra, 2004., 112 lpp. ; 21 cm. Papildu. // Additional : Andrejs Veisbergs, Ieva Zauberga and Andrew Chesterman. Bear's Ears. Rīga: Zinātne. 2014. Klēvere-Velhli, I., Naua, N. . Latviešu valoda studentiem. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. – 2014. A. Veisberga redakcijā. Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds – 2013 Rozenbergs J. Latviešu valodas stilistika. Zvaigzne ABC – 1995 Rozenbergs J. The Stylistics of Latvian. LU Akad. – 2004 Paul Simpson. Stylistics. Routledge. – 2004 Veisbergs, A. Latvian Lexicography. Encyclopedia of Language and Linguistics. Elsevier. Veisbergs, A. Idioms in Latvian. University of Latvia. Rīga: 1999. -78p. (monogrāfija). Resurss: . http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/leksikologija/leksikolog/leks3a.htm Online
Nepieciešamās priekšzināšanas	Latviešu valodas zināšanas A2/B1 līmenī saskaņā ar Eiropas kopējām pamatnostādnēm valodu apguvē.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienes studijas		Nepilna laika neklātienes studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
Leksikoloģijas pamatjautājumi. Vārds - galvenā leksikoloģijas vienība.	2	2	0	0
Jēdziens "nozīme" – skaņu kompleksā atspoguļotais jēdzieniskais saturs.	2	2	0	0

Viennozīmīgi vārdi un daudznozīmīgi vārdi. Pamatnozīme un atvasinātās nozīmes. Jēdziens "polisēmija".	4	4	0	0
Vārda nozīme, leksiskais un gramatiskais konteksts. Ārpuslingvistiskais konteksts.	4	4	0	0
Semantika un vārda semantiskās īpatnības. Vārds, tā nozīmes sastāvdaļas.	4	4	0	0
Polisēmija un homonīmija. Homonīmu klasifikācija. Leksiski-gramatiskie homonīmi.	4	4	0	0
Sinonīmija. Antonīmija.	4	4	0	0
Semantiskā ekvivalence un sinonīmija.	2	2	0	0
Etimoloģija.	2	2	0	0
Latviešu valodas vārdu krājuma etimoloģija.	2	2	0	0
Somugrismi. Ģermānismi.	2	2	0	0
Aizgavumi no krievu valodas.	2	2	0	0
Anglicismi.	2	2	0	0
Aizgavumi no lietuviešu un senprūšu valodas.	2	2	0	0
Internacionālismi un to nozīme latviešu valodā.	2	2	0	0
Jēdziens "frazeloģija". Latviešu valodas frazeoloģija.	4	4	0	0
Vārdu grupas. Frazeloģiskās vienības. Idiomas un frazēmas.	2	2	0	0
Frazeloģismu polisēmija un variantums.	2	2	0	0
Frazeloģismu izcelsme un avoti.	2	2	0	0
Pašizcelsmes frazeoloģija.	2	2	0	0
Aizgūtā frazeoloģija.	2	2	0	0
Netulkotie frazeoloģismi.	2	2	0	0
Bībelismi. Frazeloģija runā.	2	2	0	0
Latviešu valodas leksikogrāfijas pamatjautājumi. Vārdnīcu veidi.	4	4	0	0
Stilistika, tās mērķi un pētīšanas priekšmets.	4	4	0	0
Speciālā literārā valoda. Specifiskā sarunu valoda.	4	4	0	0
Slengs, žargons, profesionālā valoda, dialekti, vulgārismi.	2	2	0	0
Pārskats par valodas funkcionālajiem stiliem.	4	4	0	0
Pārbaudes darbi.	4	4	0	0
Kopā:	80	80	0	0

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Spēj izvērtēt leksikoloģijas pamatus un salīdzināt galveno vārdnīcu tipus, uzbūves principus un vērtējuma kritērijus.	Semināri, eksāmens.
Spēj atpazīt un definēt angļu valodas leksikas funkcionēšanas un attīstības likumības runā un tekstā (vārda nozīme, darināšana, semantika, leksiskās normas, leksiskās attieksmes u.c.).	Semināri, eksāmens.
Spēj izšķirt valodas funkcionālos stilus, atpazīt to raksturīgākās iezīmes.	Semināri, eksāmens.
Spēj diskutēt par biežāk lietojamo stilistiskās izteiksmes līdzekļiem un salīdzināt to lietojumu angļu un latviešu valodā.	Semināri, rakstu darbu portfelis, eksāmens.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Darbs nodarbībās	10
Semināri	20
Rakstu darbu portfelis	20
Eksāmens	50
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi			Brīvās izvēles pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	1.0	1.0	0.0		*		*		
2.	3.0	1.0	1.0	0.0		*			*	